

n.remissvar@regeringskansliet.se
helene.lassi@regeringskansliet.se

En utvecklad översiktsplanering. Att underlätta efterföljande planering. Del 1. (SOU 2018:46)

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 11 juli 2018 erhållit rubricerat ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande. SGU ställer sig i huvudsak mycket positiv till de förslag som framförs i utredningen och anser att utredningen beaktat relevanta frågeställningar och identifierat de problem som kan uppkomma i den praktiska tillämpningen av planprocessen.

Sammanfattning

SGU anser att utredningen är mycket välskriven och redovisar väl motiverade och balanserade förslag.

SGU tycker det är bra att vara tydliga med att översiktsplaneringen är en arena där stat och kommun kommer överens om de stora dragen i hur mark- och vattenområden ska användas. Det är av stor vikt att staten lämnar tydliga besked och underlag.

SGU instämmer i utredningens bedömning att det inte är lämpligt att översiktsplanen görs bindande. En bindande översiktsplan skulle sannolikt skapa ytterligare problem gällande planens aktualitet och i vissa fall skulle det kunna skapa problem i en efterföljande prövning av verksamheter där avvägningar ska göras mellan flera olika intressen.

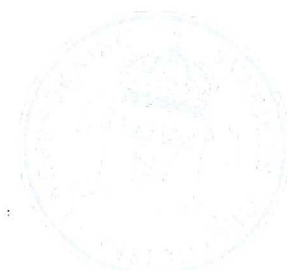
SGU tillstyrker utredningens förslag om ett mer strukturerat och cykliskt arbete, exempelvis planeringsstrategin, både på kommunal och statlig nivå.

SGU tillstyrker förslaget att det tydligare ska framgå vad som ska redovisas i en översiktsplan. Det kommer leda till en ökad tydlighet i planen samt att det ger en tydlig signal till kommunerna vilka frågor som är relevanta att beakta.

SGU anser att det är bra att det ska tas fram ytterligare vägledning för hur ingripandegrunderna ska tillämpas.

SGU tillstyrker förslaget om att översiktsplaner ska ingå i Lantmäteriets uppdrag om nationellt tillhandhållande av detaljplaner samt att Boverket föreslås ta fram en standard för digitala översiktsplaner.

SGU ser det som bra att översiktsplanen föreslås peka ut områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse. SGU anser dock att utredningen

kunde ha tryckt mer på behovet av en regional planering och mellankommunala intressen.

SGU anser att det är positivt att utredningen föreslår att planeringskatalogen ska ges de förutsättningar som behövs för att bli en användbar digital plattform för tillhandhållande av planeringsunderlag till kommunerna.

SGU tycker det är bra och nödvändigt att Boverket ges i uppdrag att ta fram en vägledning för hur statliga myndigheter bör samverka med LST i planprocessen.

SGU tycker att förslagen om att stärka länsstyrelsernas roll inklusive resursförstärkningar är bra. Detta bör leda till färre överprövningar.

SGUs generella synpunkter på utredningen

SGU anser att översiktsplaner av idag har en begränsad strategisk karaktär och många gånger är summariska och ger begränsad vägledning i hur mark- och vattenanvändning är tänkt att se ut i en kommun. Vår förhoppning är att de förslag som läggs i denna utredning kan bidra till att översiktsplaner blir mer konkreta och användbara. Det gäller särskilt förslagen om planeringsstrategi och grunddragen i avsedd mark- och vattenanvändning, markanvändningskartan.

SGU anser att det är mycket viktigt att översiktsplanerna hålls uppdaterade. Det är en påtaglig brist i dagens system att det finns så många planer som brister i aktualitet. Det mer strukturerade och cykliska arbete som föreslås i utredningen, med planeringsstrategi och aktualitetsförklaringar, när länsstyrelsen ska tillhandahålla underlag etc. är något SGU ser positivt på. Det skapar möjligheter till en tydligare struktur för planeringsarbetet men det ställer också större krav på länsstyrelserna, såväl avseende kompetens och arbetsformer. Det är därför positivt att utredningen föreslår att länsstyrelsernas roll behöver stärkas med ökad kompetens och ekonomiska resurser. Det kan leda till att Länsstyrelserna utvecklas till den samordnande roll de bör ha.

SGU tillstyrker förslaget om en planeringsstrategi men befarar att systemet kan komma att uppfattas som komplicerat. Av förslaget framgår även att kommunen ska kunna komma fram till att planen är aktuell i vissa delar, men inte i andra. Det är bra att en mindre förändring inte ska behöva leda till att hela planen ska anses vara inaktuell. SGU hade dock önskat ett förtydligande om det kan påverka en prövningssituation, när kommunen konstaterat att planen inte är aktuell i den delen, men ännu inte hunnit revidera planen. Det finns en risk att det då skapas en otydlighet när det bara finns en

uppenbart inaktuell plan och ännu inte något annat att förhålla sig till. SGU anser att det är bra att detaljplaner ska handläggas med utökat förfarande om ÖP inte är aktuell.

Det är positivt att utredningen föreslår att översiktsplaneringen bör utvecklas i digital riktning, dels genom föreslagna uppdrag till Lantmäteriet och Boverket och dels genom förslagen att länsstyrelsernas gemensamma planeringskatalog ska ges förutsättningar för att bli en användbar digital plattform för tillhandhållande av planeringsunderlag till kommunerna. Planeringskatalogen är en naturlig och ändamålsenlig nod för att tillhandahålla underlag. SGU ser det som väsentligt att denna samordnas med initiativen inom geodata- och miljödatastrategin.

SGU ser ofta att de regionala och mellankommunala perspektiven tappas bort i ett planeringsperspektiv. SGU anser därför att utredningen kunde ha tryckt mer på behoven av regional planering och mellankommunala intressen. För en ändamålsenlig planering i framtiden får nog det här ses som en nödvändighet. Det behöver poängteras ännu tydligare att länsstyrelserna definierar och redovisar mellankommunala intressen och hur de ska hanteras.

SGU konstaterar att utredningen föreslår att kommunerna föreslås redovisa hur riksintressen ska *tillgodoses*. SGU tillstyrker förslaget men anser att det kan komma att medföra vissa problem för de exploaterande riksintressena. Framförallt ser SGU potentiella svårigheter när det gäller riksintresset för fyndigheter av ämnen eller material. Dessa riksintressen är många gånger lokaliserade i områden där det finns fler riksintresseanspråk som dessutom är svåra att förena. Det kan därför vara svårt för en kommun att i översiktsplanen ange hur dessa intressen ska tillgodoses.

SGU instämmer i den problematik som utredningen anför när det gäller svårigheterna att hantera miljö kvalitetsnormer för vatten i planeringen. SGU anser att det är mycket viktigt att det görs en tydligare koppling mellan åtgärdsprogrammen och den kommunala planeringen. SGU ser även ett stort behov av vägledning i frågan.

Konsekvenser för SGU

SGU kan komma att behöva arbeta mer för de frågor som rör allmänna intressen. Inom områden som naturvärden, riksintressen (avgränsningar, beskrivningar), risker, verka för mellankommunala intressen i de regioner där det är nödvändigt exempelvis materialförsörjning, grundvatten och miljö kvalitetsnormer.

SGU kommer behöva bli tydligare via vägledning och handledning om frågor som rör hållbar mark- och vattenanvändning i allmänhet. Det här återkommer på flera ställen i

utredningen. Det blir väsentligt att få fram bra vägledningar och tydliga underlag för att få till en effektiv och ändamålsenlig planering.

Utredningen tydliggör att SGU som informationsförsörjare kommer att behöva arbeta minst lika mycket mot länsstyrelserna som mot kommunerna och att hjälpa dem med underlag och vägledning.

Detaljerade synpunkter på utredningsförslagen

Författningsförslag

I förslag till ändring av 3 kap. 5 § PBL anser SGU att tilläggen är bra. Angående punkten 3, vilken överensstämmer med befintlig punkt 7, så kan man fundera över varför kommunens syn på risker för översvämning, ras, skred och erosion måste vara klimatrelaterat. Dessa risker finns även utan klimatförändringar.

SGU ser positivt på den föreslagna ändringen av 26 § PBL.

Kapitel 6. Att utveckla översiktsplaneringen

Sid 122, sista stycket. Det är en viktig poäng att genom tydlighet ges bättre förutsättningar för översiktsplaneringen. Det finns absolut ett behov av utveckling kring vägledning och tydliga underlag från statens sida.

Kapitel 9. Översiktsplanens innehåll

Kategori 5, sid 212 Grönstruktur. Anges som områden och strukturer för rekreation och biologiska värden. SGU vill här framhålla att begreppet naturvärden istället borde användas. Det finns andra grönstrukturvärden än biologiska.

Kapitel 9.1.6, sid 214-216. SGU ser det som bra att ändra till att riksintressens värden ska tillgodoses.

S.215 här anges att kommunen ska tillmätas stor betydelse för vad som är väsentligt. SGU undrar om de alltid har den kompetensen och hur politiska intressen kan komma att påverka synen på vad som är väsentligt. Det kommer att innebära krav på tydliga vägledningar från centrala myndigheter.

S.217 råvarutillgångar. Här finns en eventuell otydlighet. Det verkar som om det endast gäller råvarutillgångar som är klassade som riksintressen. SGU vill här tydligt påpeka att det finns andra råvarutillgångar som är samhällsviktiga.

Kapitel 9.1.7, sid 220. SGU ser positivt på att kommunen i översiktsplanen ska redovisa områden och verksamheter som angår flera kommuner eller är av regional betydelse.

Kapitel 9.1.8, sid 222. SGU anser det är olyckligt att risker för ras och skred endast är kopplat till klimatförändringar eftersom det är även i ett oförändrat klimat kommer det ske ras och skred.

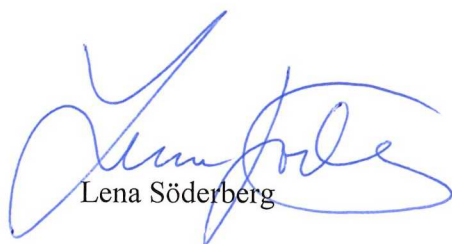
Kapitel 10. Statens intressen

Kapitel 10.3, sid 244 sista stycket. Det här är mycket viktigt. Tydlig vägledning och ändamålsenliga underlag är en förutsättning för en effektiv planering som ger en god mark- och vattenanvändning.

Kapitel 10.3.2, sid 253. SGU ser positivt med ytterligare vägledning om mellankommunala frågor. Det vore bra att Boverket får i uppdrag att ta fram en vägledning för hur detta bör hanteras i PBL.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Lena Söderberg.

I den slutliga handläggningen av ärendet har avdelningschefen Lars-Inge Larsson (som även deltagit som expert i utredningen), utredaren Peter Åkerhammar samt statsgeologerna Kristian Schoning och, Magdalena Thorsbrink. Juristen Sara Nordström har varit föredragande.

Lena Söderberg

Sara Nordström